

{ gertuko
planak }

Lapurdi / Bidarte

Bidarte,
itsasoaren eta
mendiaren
artean

Ametz SUSPERREGI

Mendia eta itsasoa elkarri begira dau-
de Ipar Euskal Herriko kostaldean,
eta bien arteko elkargune horretan,
herrixka bat bada, «bide artean»
egotetik datorkiona izena. Turis-
moarendako toki pribilegiatua he-
rrian bizitzearen aldeko borroka espazio ere bada. Hona he-
rria barnetik eta tokikotasunetik ezagutzeko egunpasa
proposamena, Erretegiatik hasi eta Parlementiaraino.

LEIHO ZABAL BAT KANTAUARI ITSASORA

Bidartek hamaika arrazoi ditu bi bideren artean egoteko. Gaur egun pisu handiena duenetako bat da etxebizitza: turismoarendako eta bigarren etxebizitzendako herri ames-
tua, bertako biztanleen eta, oro har, euskal herritarren sor-
terrian bizitzeko borroka eremu da. Horrexegatik, bertako
eta inguruetaoek herria ezagutzea eta biziaraztea da herri-
tarren nahietako bat.

Bidarte ez da herri handia. Bere kokapenak eta historiak
ematen diote berezitasuna bere izaerari. Biarritz eta Geta-
riaren artean, Lapurdiko kostaldean, Bidarte bidegurutzea
izan da beti, Donejakueko kostaldeko bidearen ibilguneeta-
ko bat, arrantzaleen igarobidea. Herri honek itsasertzeko
landaredia eta labarrak, mendiei begira, baserri bakanak
eta hondartza zabalak uztartzen ditu, eta horrek egiten du
bere xarma.

Bertaratzen denak, itsasoaren eta muinoen arteko lurre-
tan, lehenik eta behin, itsasoari begira dagoen leku berezi
batekin egiten du topo: Erretegia. Han, hondartzaren gai-
nean kokatutako begiratoki natural batek Kantauri itsasoa-
ren zabaltasunari leiho bat irekitzen dio. Olatuen urdintasu-
na eta haizearen melodia paregabeak elkartzen dira, bazter
baketsu batean. Barnealdetik, eguzkia ekialdetik altxatzen
denean, edo iluntzeko koloreek, mendebaldetik, zerua zein
itsasoa kolore berroz margotzen dituztenean, Erretegiatik
itsaslabarra begiratzea esperientzia paregabea da.

Historian atzera eginenez, aipatzekoa da Bidarteko lehen jar-
duera ekonomiko eta sozial nagusietako bat baleen ehiza
izan zela. XIV. mendetik aurrera dokumentaturik dagoen
jarduera honek herriaren nortasunean eta guneen izenda-
penean arrasto sakona utzi zuen. Neguko hilabeteetan,
arrantzaleak itsasertzeko talaia eta mendixketatik zelatan

ibiltzen ziren, itsasoaren ur sakonetatik gertu, zetazeo erral-
doiren baten beha. Baleak kostaldera hurbiltzen zirenean,
zuziak pizten zituzten mendi tontorretan, eta herritarrek
txalupa txikietan egiten zuten haien aurkako ehiza, arpoi lu-
ze eta astunekin. Hil ondoren, balea hondartzara garraiatu
eta bertan zatitzen zuten. Gantza irakiten zuten olio bihur-
tzeko, eta hezurdura hainbat erabileratarako gordetzen zen,
hala nola eraikuntzarako edo tresnagintzarako. Jarduera ho-
rrek ez zien soilik bizitzeko modua ematen; sinesmenetan,
hizkeran eta eguneroko bizimoduan ere sustraiak zituen.
Horren aztarna sakona da Erretegia hondartza, Bidarteko tu-
rismo bulegoaren arabera: seguruenik baleen gantza urtze-
ko erabiltzen zuten toki hau, oraindik baleak gure kostaldera
hurbiltzen ziren garaian.

Gaur egun, zaila da balea baten irudia kostalde honetan
irudikatzea, surf taula eta bainuzaleen artean, baina iragan
horrek aztarna isilduak utzi ditu: leku-izenetan, herritarren
kontakizunetan, eta batik bat, itsasoarekiko begirune sako-
nean. Balea-ehiztari haiek paisaia berberari begiratzen zio-
ten, gaurko bisitariek bezalaxe, baina beren begiek beste
zerbait bilatzen zuten: biziraupenerako aukera, eta agian,
itsasoaren misterioei aurre egiteko ausardia.

Udako egun eguzkitsuetan bainua hartzeko toki apropo-
sa da, herriko gainerako hondartzekin alderatuz, jende guti
bertaratzen baita. Behin freskatuta, Erretegia hondartzatik
aitzina segituz, herriko plaza aldera joateko bi bide har dai-
tezke. Bata etxebizitza zuri eta gorriak ikusteko aukera es-
kaintzen duen bide lasai eta ez oso erabilia da; hau da, Erre-
tegia karrika. Bestea, berriz, RN10 errepide nagusi eta
mugitua da. Udan sekulako auto metaketak sortzen dira bi-
de horretan, eta eskaintzen duen panoramika eder bakarra
hego ekialdetik zutitzen diren mendi tontorrak dira.

Erretegiatik abiatu eta Bidarteko herrigunera doan bidea
hartu bezain pronto, ezkerraldera, Lapurdiko mendialdea
zabaltzen da. Artzamendi urrun samar baina garbi ikus dai-
teke, eta bere atzetik, egun argietan, Larhun mendiak altxa-
tzen du bere silueta zabala. Zerua oskarbi bada eta airea
garbi, begiak urrunago eramaten ahal dira: Zuberoako mui-
noak agertzen dira urrun, eta haien artean, Orhi mendiak
gailentzen du bere itxura sendo eta bakartia, Okabe eta, oso
noizbehinka, Añamendi bera, Pirinioen bihotzaren oihar-
tzun zaharra, zeruaren urdin ilunez margotua.

Alboko orrialdean,
Erretegia hondartzan,
D810etik ikus
daitezkeen bistak. Lerro
hauen gainean,
Uhabia hondartza,
Bidarteko plaza eta,
Parlamentiatik
begiratuta, Getariako
portua eta Aiako Harria.
Ametz SUSPERREGI
Patxi BELZAIZ

jakin beharrekoak

Biarritz eta Getaria
artean, Lapurdiko
kostaldean, Bidarte
bidegurutzea izan da
beti, Donejakueko
kostaldeko bidearen
ibilgunea eta
arrantzaleen igarobidea.

...
Bidarteko lehen jarduera
ekonomiko eta sozial
nagusietako bat baleen
ehiza izan zen. XIV.
mendetik aurrera
dokumentatuta dago eta
herriaren nortasunean
eta izendegian arrasto
nabaria utzi du.

...
Gaur egunean
surflarientzat toki
preziazua dira Bidarteko
hondartzak

Plazaren bihotzean, eliza, frontoia eta ostatu zaharrak el-
karren ondoan, ohitura eta ospakizun askoren lekuko dira.
Etxeen kolore zuri eta gorri homogeneouskoak xarma berezia
ematen diote. Alta, inguruan gertatzen ari diren aldaketak
–garraio berriak, turismoaren presioak, bigarren etxebizi-
tzen emendatzeak– tokiko egunerokoa eraldatzen ari dira.
Hala ere, oraindik ere badira garai zaharragoetako aztarnak
herri honetan: latsagia zaharra, 1937an eraikitako Herriko
Etxea, eta auzokoez plazan elkar agurtzeko duten ohitura.
Horietan guztietan gordetzen da Bidarteren arima.

Bidearekin segituz, Bidarteko herrigunea atzean utzi eta
kostaldeko bideetatik jarraitzen duenak *Plage du Centre* ize-
neko hondartza topatuko du; euskaraz ‘Erdiguneko Hon-
dartz’ deienez. Herriko surfaren bihotza da: Bidarte
ren izena duen surf eskola bertan dago, bi ostatu xume bai-
na atseginen artean. Hondartzara iristeko, itsaslabar baten
gainetik doan bide estua jaitsi behar da, itsas haizeak mol-
datutako belar artean. Patarrean behera, hareatza bat zabal-
tzen da, eta olatuek berehala erakusten dute zergatik den
hau surflarien paradisu.

Erdiguneko Hondartzatik hegoaldera segitu eta *Les Em-
bruns* izenez ezagutzen den hondartzara iritsiko gara Uha-
bia karrikatik; euskaraz ‘Itsas-lurruna’ edo ‘Kresala’ dei ge-
nezake. Ez da handia, baina xarma berezia du: Erdiguneko
Hondartzatik Kresalara arte, surf eskolek beren ikasleak gi-
datzen dituzte olatuez gozatzen ikas dezaten. Maila guztie-
tako surflariak ikus daitezke: lehen aldiz olatua hartu nahi
dutenak, itsasoari errespetuz begiratzen diotenak, eta jada
marea zein olatuak menderatzen dituzten beterranoak.

Bideak behera jarraitzen du, eta pixkanaka, Uhabia ager-
tzen da, Bidarteko hondartza handiena, eta aldi berean, lu-
ze-zabalean ikusgarria den natura gunea bat: urre koloreko
hondarra, labar artean, eta itsasoa zabaltzen den tokian,
hondartzari eskaintzen dion Uhabia izeneko ibaia bertara
isurtzen den lekua.

Azkenik, Lapurdiko Getariarantz segituz, Parlementia
hondartzaren ataria dago. Hau da Bidarteko eta Getariako
mugako altxor urdina, inguru honetako ezagunena surf
munduan, baina baita haizea, eguzkia eta isiltasuna maite
dituen ororentzat ere. Hondarrak, olatu handiek eta men-
debaleko haizeak azken agurra eskaintzen diote gure bisi-
tari.